

JASNA MLAKAR: BRANJE V MARIBORSKI KNJIŽNICI

V Mariborski knjižnici negujemo posebno obliko druženja s knjigo, ki bi jo želela predstaviti in podeliti svoja razmišljanja o njej. To je tako imenovani bralni klub. Sodi med dejavnosti, ki se v naši knjižnici ukvarjajo s spodbujanjem branja pri odraslih. Pod oznako bralni klub se skrivajo mesečna srečanja navdušenih bralcev, pri katerih odnos do knjig presega intimno sfero, saj želijo o prebranem tudi spregovoriti in svoje vtise izmenjati z drugimi. Pravzaprav se v knjižnici odvijajo trije bralni klubi, v enotah Mariborske knjižnice v Selnici, Šentilju in na Rotovškem trgu. In prav s tem zadnjim, Rotovškim bralnim klubom sem zapletena v že nekajletno ljubezensko razmerje.

Njegovi začetki segajo v leto 2013, natančneje v januar, kot se spodobi za začetek neke dejavnosti. Za moderatorki sva se javili kolegica Aleksandra Boj in moja malenkost. Spominjam se, kako smo led prebili s čudovitim romanom katalonske pisateljice Marie Barbal Kamen v melišču, ki ga toplo priporočam vsem, ki ga še niso prebrali. Spominjam se tudi občutkov negotovosti in tipanja, kako sploh voditi takšna srečanja. S kolegico sva namreč bili popolni začetnici na tem področju in sva izhajali le iz svojih afinitet do knjig in branja. Spominjam pa se tudi občutkov veselja in pozitivne spodbude, ko sva na drugem srečanju spoznali nekatere obraze s prvega. Po letu dni nas je Aleksandra zapustila in odšla novim izzivom nasproti, moderatorski duet pa se je skrčil na solo izvedbo. Za preostalega v nekdanjem paru, to je zame, je na nek način seveda bila to nekoliko boleča izkušnja, saj je odpadla dinamika v vodenju, pa tudi samo zanašanje na sovoditelja je bilo precejšen blažilec treme. Po drugi strani pa postavitvev na lastne noge prinaša tudi pozitivne posledice, predvsem v

raziskovanju lastne originalnosti in ne nazadnje tudi pri naraščanju samozavesti, ki se pojavi kot nekakšen obrambni mehanizem, s katerim premaguješ največje dvome vase.

Bralni klub je na sporedu enkrat mesečno z izjemo obeh glavnih poletnih mesecev ter enega predpoletnega, ko si privoščimo počitnice, in decembra, ko iz objektivno–subjektivnih razlogov, ki jih prinaša to veselejše in dogodkov polno obdobje, nekoliko predčasno zaključimo bralno leto. Kar se tiče izbora literature, s katero se na bralnem klubu ukvarjamo, knjige nedemokratično izbiram sama, omejene so na leposlovna dela, predvsem romane, čeprav ostajam odprta tudi do drugih zvrsti leposlovja. Seveda morajo dela dosegati določeno raven kvalitete, pozorna pa sem tudi na to, da prevladujejo tista, ki si sicer zaslužijo popolno bralsko pozornost, vendar bi brez ustrezne spodbude prav lahko obtičala na policah in ne bi našla poti do ljudi. Nekakšni skriti literarni biseri, bi lahko rekli. Pomembno je tudi, da delo ni predolgo, po mojem občutku naj ne bi presegalo 300 strani, optimalno je okoli 200 strani besedila. Moje izkušnje kažejo, da se tako dolgemu tekstu srednje zahtevnosti lahko ljudje posvetijo v mesecu dni, ne da bi jih to oviralo pri drugih opravilih, morda tudi drugih branjih. Mesečno se izmenjujejo slovenski in tuji avtorji, včasih pa na izbor gradiva vplivajo tudi drugi dejavniki. Tako je bilo leta 2014, ko je Mariborska knjižnica praznovala 65. leto delovanja. Temu jubileju je posvetila projekt 65 obrazov Mariborske knjižnice, ki je predstavil 65 ustvarjalcev, pomembnih za razvoj mariborske kulture. Bralni klub se je temu projektu pridružil tako, da smo v tem letu med slovenskimi obravnavali dela mariborskih avtorjev, ki se ukvarjajo z mestom in ga predstavljajo v različnih zgodovinskih obdobjih. Za pokušino bi jih naštela, to so bili Severni sij Draga Jančarja, Tanek

led Avgusta Demšarja, Marpurgi Zlate Vokač Medic in roman Pri Mariji Snežni zvonu Toneta Partljiča. Aktualnost je v bralni klub ponovno posegla še istega leta, ko smo obravnavali roman Pusti me na miru argentinske pisateljice slovenskih korenin Alejandre Laurenchich. Avtorica je namreč bila tisto leto gostja slovenskega knjižnega sejma, v Sloveniji pa se je na pobudo Mariborske knjižnice nahajala na svoji prvi vseslovenski turneji. Ob tem bi omenila še, da je bil s sodelovanjem knjižnice in knjižničarskega kolega Klemna Brvarja o pisateljici posnet tudi dokumentarni film, ki je svojo premiero doživel lansko leto. In če še trenutek ostanemo pri aktualnosti, lansko leto je zaznamovala 100-ta obletnica smrti Ivana Cankarja. Pisatelju smo se na bralnem klubu poklonili tako, da smo obravnavali njegova dela, pa tudi tista, ki so govorila o njem. Na vrsto so prišli pretresljivi roman Hiša Marije Pomočnice in vojno obsojajoča zbirka kratke proze Podobe iz sanj, biografski roman Tujec izpod peresa Antona Slodnjaka, ki je Cankarja zelo podrobno predstavil, in pa izredno zanimiva zbirka zgodb z naslovom Hudičev jezik avtorice Veronike Simoniti, v eni od zgodb namreč Ivan Cankar igra glavno vlogo.

Kako se pripravljam na vodenje bralnega kluba? Seveda je nujno dobro poznavanje besedila, kako do njega priti, pa je povsem individualno. Zase lahko rečem, da gotovost pridobim po tretjem, včasih celo četrtem branju. To je tudi eden od razlogov, da ne izbiram predolghih tekstov, saj jih je v omejenem času praktično nemogoče predelati. Prvo branje poteka v skladu s procesi naravnega branja, ko se intuitivno zaženem v knjigo in se brez nekega nadzora prepustim bralnemu užitku. Takrat besedilo začutim. Da ga podrobno obvladam, pa se ne morem izogniti bolj šolskemu principu pri drugem branju, ko berem s pisalom in

beležnico ter si zapisujem vtise in ideje za vprašanja. Tretje branje je spet nekoliko bolj sproščeno in potrditev izsledkov drugega branja.

In kako poteka naš bralni klub? Nekaj je seveda ustaljene rutine, ta nudi nekaj varnosti. Za ogrevanje povem nekaj besed o avtorju in njegovem delu, zelo na kratko obnovim vsebino za tiste udeležence, ki knjige niso prebrali. Klasično uvodno vprašanje je tudi, ali jim je bila knjiga všeč. Nato pa upam, da bodo debato razvijali naši »klubovci« in v veliki večini se to tudi zgodi. Vprašanja, ki so se mi porodila med predelovanjem teksta, uporabljam za vodenje pogovora, za prehod na drugo temo, ko se izčrpa prva. Na dnevnem redu je tudi branje odlomkov, ti nudijo oddih med debato, pa tudi podpirajo določene podane teze. Zelo pomembno se mi zdi, da se debata ne blokira s strani voditelja, če zaide v nepredvidene vode, osebno sem celo vesela, ko se to zgodi, seveda če v tem ni pretiravanja. Po mojem mnenju se je dober voditelj sposoben otresti vloge starša, ki na druge udeležence v skupini podzavestno gleda kot na otroke oziroma učence, kljub temu pa kontrole ne sme povsem izpustiti rok. Iz lastne izkušnje pa moram reči, da je to ravnotežje kar težko doseči. Nekaj k temu doprinese praksa, pomembno pa je tudi psihično stanje na dan dogodka. A situacija je vseeno bolj ali manj nepredvidljiva.

Naš bralni klub je že dopolnil šesti rojstni dan in v letu 2019 smo že krepko zakoračili v sedmo sezono. Ko pogledam pod črto, lahko rečem, da se je izoblikovala skupina klubovcev, ki redno obiskujejo srečanja in so v pogovorih o knjigah zelo sproščeni, v svojem dojemanju prebranega pa lucidni in neverjetno izvirni. Pri tej omembi izvirnosti bi se želela navezati na znano trditev, da ni nekega univerzalnega pravila, kako naj bi se bral in dojel nek tekst,

predvsem pa to velja za umetnostno besedilo. To dejstvo ima za nas, ki se ukvarjamo z bralnimi druženji, zelo ljubo posledico: odpre se namreč poligon bralskih reakcij na obravnavano knjigo, ki predstavljajo podlago za zanimivo debato. Vemo, da si vsak bralec tekst interpretira po svoje, glede na svoje pretekle izkušnje, tako bralne kot predvsem življenjske pa tudi glede na vse tisto, kar ima shranjeno v svojem nezavednem. Na nekaterih bralnih srečanjih so udeleženci po debati popolnoma spremenili mnenje, s katerim so prišli na klub. Izmenjava bralne izkušnje z drugimi je odprla vidike, ki so lastni izkušnji pred tem ostali neznani. To se seveda lahko zgodi le pri tistem bralcu, ki je tudi osebno sposoben pogledati preko lastne izkušnje, kar na prvi pogled ni neka splošno razširjena človeška lastnost. Poudarjam »na prvi pogled«, saj sem bila na bralnih klubih večkrat priča temu. Če bralec zapusti dogodek z novimi spoznanji, pa ne s tistimi faktografskimi, ampak s tistimi iz življenja drugih, če se lahko tako izrazim, je namen bralnega kluba dosežen.

Tako kot različni bralci različno dojamejo neko besedilo, prav tako se razlikujejo v načinih, kako bodo svoje mnenje izrazili. Strastno, umirjeno, gostobesedno, racionalno, nekateri se pogosto oglašajo, drugi sploh ne, tako kot smo v življenju nekateri govorniki in drugi poslušalci, nekateri ekstra- in drugi introvertirani. Skratka, do izraza pridejo različni tipi osebnosti in psihoanalitik bi imel z bralno skupino kar precej dela, v najboljšem pomenu besede, seveda.

Lastno bralno doživetje naj bi bilo predpogoj za interes za pogovor o njem. S to tezo se zelo strinjam, a tako kot pri vsakem pravilu se tudi pri tem najdejo izjeme. S temi mislim na posameznike, ki redno obiskujejo bralni klub in redno NE preberejo knjige, ki jo obravnavamo. A to jih nikakor ne ovira pri

sodelovanju v debati. Zanje je pomembno druženje in ponovno smo priča pojavu, ko pogovor o literaturi preraste v pogovor o življenju. Za konec bi povedala še tole: čeprav se vsi strinjamo, da forma ne sme prevladovati nad vsebino in se to dejansko pri srečanjih ne dogaja, ureditev ambienta vseeno vpliva na to, kako se ljudje počutijo. V Mariborski knjižnici se srečanja odvijajo v čitalnici, ko se ostali uporabniki enkrat mesečno brez problema odrečejo uri branja časopisja, in prostor se je izkazal kot zelo primeren. Sedeži so postavljeni okoli mize, na kateri se najde nekaj sladkega, k sproščenosti pa doprinese tudi obred serviranja čaja na začetku. Za obstoj bralnega kluba so zaslužni njegovi udeleženci in čeprav so prišli po duhovno hrano, jih je potrebno nekoliko razvajati tudi s čisto fizičnega vidika.